

((به نام حضرت دوست))

پاسخ سوالات متن کتاب و فعالیت های درس اول و دوم کتاب جامعه شناسی (۲) یازدهم

نام دبیر: سارا سالار

سرگروه علوم اجتماعی و اقتصاد شهرستان نوشهر

صفحه: ۳ کتاب:

درس اول: جهان فرهنگی:

- تفاوت جهان اجتماعی و جهان طبیعی در چیست؟

جهان اجتماعی، مجموعه گسترده ای از پدیده های اعتباری، کنش انسان ها را شامل می شود. و با آگاهی و اراده انسان شکل می گیرد. ضمن اینکه علاوه بر کنش انسانی و پدیده های اعتباری، پدیده های تکوینی را نیز که با زندگی انسان ها ارتباط داشته باشند، شامل می شود. اما جهان طبیعی، فقط شامل پدیده های طبیعی است. و ربطی به آگاهی و اراده انسانی ندارد. در جهان اجتماعی، عضویت اعضا، به اراده آنها بستگی دارد و بر اساس، نظم است. اما در جهان طبیعی، عضویت موجود زنده و نظم آنها، تکوینی است.

- سال گذشته، فرهنگ را چگونه تعریف کردید؟

فرهنگ: شیوه زندگی اجتماعی، اعضای جامعه است. و حاصل آگاهی، عمل مشترک آدمیان می باشد.

- فرهنگ چه نقشی در هویت یابی افراد و جهان اجتماعی دارد؟

فرهنگ، مربوط به شیوه زندگی گروهی از انسان هاست که با یکدیگر زندگی می کنند. فرهنگ و جامعه نمی توانند از هم جدا باشند. جامعه بدون فرهنگ، امکان هویت یابی ندارد. و بدون جامعه نیز، فرهنگ معنایی ندارد. از طریق آموزش و تربیت، فرهنگ بصورت اکتسابی و نه ارثی، از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود و باعث ایجاد هویت مشترک بین یک قوم و جامعه می شود.

- هویت جهان اجتماعی بیشتر متأثر از لایه های عمیق فرهنگ (عقاید و ارزش ها) است یا

لایه های سطحی آن (هنجارها و نمادها) چرا؟

متأثر از لایه های عمیق (عقاید و ارزش ها): هویت جهان اجتماعی، متأثر از عضویت گروهی افراد جامعه است. هویت فرهنگی جهان اجتماعی بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی آن شکل می گیرد. و تا زمانی دوام دارد که افراد جامعه، عقاید و ارزش ها را به رسمیت شناخته باشند و بپذیرند.

صفحه ۴ کتاب

جامعه شناسی (۲)

سال یازدهم

آیا می دانید منظور از ((جهان فرهنگی)) چیست؟

جهان فرهنگی، بخشی از جهان انسانی است.

از بخش اجتماعی، جهان انسانی با عنوان جهان فرهنگی یاد می شود.

جهان انسانی:

آیا می توانید برخی از پدیده هایی را که به جهان انسانی تعلق دارند نام ببرید؟

جواب: فرهنگ، آموزش، خانواده، اقتصاد، قوانین جامعه، گروه های اجتماعی

گفت و گو کنید: صفحه ۵ کتاب

درباره راه های ورود یک اندیشه فردی به حوزه فرهنگ، گفت و گو کنید.

یک فرد می تواند از طریق گفتار و نوشتار، اندیشه و عقیده خود را به دیگران انتقال دهد. مثلاً از طریق نوشتن کتاب، سخنرانی کردن.

حتی یک رهبر سیاسی و مذهبی هم می تواند با اندیشه های فردی خود، یک جامعه را سازمان دهد. و بر اندیشه های یک ملت تاثیر مثبت و یا منفی بگذارد. مانند امام خمینی در ایران و گاندی در هند.

جهان تکوینی: صفحه ۶ کتاب:

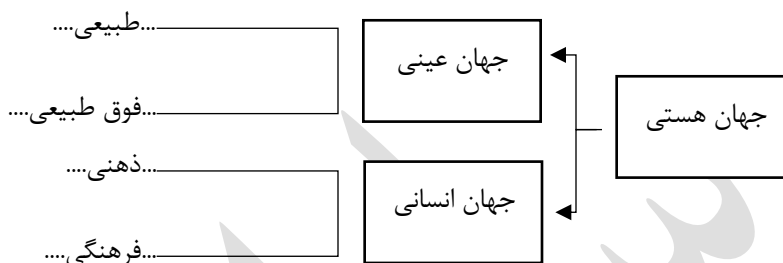
می دانیم که تمامی پدیده های جهان هستی، محصول زندگی انسان نیستند؟ آیا می توانید برخی از این پدیده ها را نام ببرید؟

جهان آخرت، ملکوت، شهادت، روح، جن

جهان تکوینی شامل چه بخش هایی است؟

(آخرت، غیب، روح، جن، قیامت، ماوراءطبیعه، فوق طبیعی)

تکمیل کنید: با توجه به جهان هایی که تا کنون از آنها سخن گفتیم، نمودار زیر را تکمیل کنید:

بیندیشید: صفحه ۹ کتاب:

- وضعیت امروزی محیط زیست، محصول چه باورهایی درباره انسان و طبیعت است؟

برخی معتقدند این وضعیت ناشی از برداشتی است که انسان مدرن و فرهنگ غرب از عالم طبیعت دارد. در این فرهنگ، انسان بر این گمان است که با تسخیر طبیعت و تصرف در آن، تمامی مسائل و مشکلات تاریخی خود را حل می کند.

- برخی از آیات قرآن مانند آیه ۴۱ سوره روم، آیه ۹۶ سوره اعراف، آیه ۲۷۶ سوره بقره و ... از

تعامل فعال جهان تکوینی با جهان اجتماعی و فرهنگی سخن می گویند. نمونه های این تعامل را در این آیات بیابید؟

آیه ۹۶ سوره اعراف: و چنانچه مردم شهر و دیار همه ایمان آورده و پرهیزکار می شدند، همانا ما درهای برکات آسمان و زمین را بر روی آنها می گشودیم و لیکن چون تکذیب آیات کردند ما هم سخت به کیفر کردار زشتشان رسانیدیم.

آیه ۴۱ سوره روم: فساد و پریشانی به کرده بد خود مردم در همه ی بر و بحر پدید آمد تا ما هم کیفر بعضی اعمالشان را به آنها بچشانیم که پشیمان شده و به درگاه خدا باز گردند.

آیه ۲۷۶ سوره بقره: خدا از [برکت] ربا می کاهد، و بر صدقات می افزاید، و خداوند هیچ ناسپاس گناهکاری را دوست نمی دارد.

مفاهیم اساسی

اصطلاحات و مفاهیم اساسی درس را در این قسمت بنویسید:

جهان فرهنگی.

پرسش های بنیادی، جهان انسانی، بخش فردی جهان انسانی، بخش اجتماعی جهان انسانی، جهان ذهنی، جهان فرهنگی، جهان تکوینی، جهان طبیعت، جهان ذهنی، جهان فوق طبیعت، تعامل جهان های ذهنی، فرهنگی و تکوینی.

خلاصه کنید

مطالب مهم درس را در قالب جمله یا گزاره بنویسید. در این قسمت مفاهیم اساسی را تعریف می کنند یا ارتباط آنها را نشان می دهند.

- بخش اجتماعی جهان انسانی هویتی فرهنگی دارد و از آن با عنوان جهان فرهنگی یاد می شود.

- ۱- جهان انسانی به دو بخش فردی و اجتماعی تقسیم می شود.
- ۲- بین دو بخش فرهنگی و ذهنی جهان انسانی، تناسب و هماهنگی وجود دارد.
- ۳- برخی جهان تکوینی را به طبیعت محدود می کنند.
- ۴- متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می کنند.
- ۵- بین جهان های مختلف، رابطه و تعامل وجود دارد.

آنچه از این درس آموختیم

در این قسمت می توانید جمله ها و گزاره هایی را که در قسمت ((خلاصه کنید)) نوشته اید با هم ترکیب کنید و در قالب یک بند بنویسید.

فرض کنید می خواهید مطالبی را که در این درس یاد گرفته اید به زبان و قلم خودتان به دیگران آموزش دهید. در کلاس نوشته های خود را بخوانید و با راهنمایی دبیر خود، بهترین آنها را انتخاب کنید و به نام نویسنده آن در کتاب خود بنویسید.

هر فرهنگی در عمیق ترین لایه های خود، به ۳ پرسش بنیادی جواب می دهد. این پرسش ها به ۳ دسته اصلی (هستی شناسانه، انسان شناسانه و معرفت شناسانه) تقسیم می شوند. یکی از جهان ها، جهان انسانی است که خود دو بخش دارد: ۱- بخش فردی ۲- بخش اجتماعی. به بخش فردی جهان انسانی، جهان ذهنی، و به بخش

اجتماعی آن جهان فرهنگی می گویند. بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. برخی جهان تکوینی را به طبیعت، محدود می کنند. اما نزد متفکران مسلمان، جهان طبیعت، بخشی از جهان تکوینی است. بر اساس ۳ دیدگاه، بین جهان های ذهنی، فرهنگی، تکوینی، تعامل وجود دارد. در این مورد ۳ دیدگاه وجود دارد.

پاسخ فعالیت های درس ۲:

کتاب: جامعه شناسی ۲

(سال یازدهم)

نام درس: فرهنگ جهانی

در سرزمین پهناور ایران در طول تاریخ چه فرهنگ هایی شکل گرفته اند؟

پاسخ: فرهنگ ایران باستان، فرهنگ مادها، فرهنگ آریایی، فرهنگ اسلامی، فرهنگ پهلوانی

چه عناصری از این فرهنگ باقی مانده است؟ عناصری مانند: سفره هفت سین، شب یلدا، عید نوروز ایران باستان، صنایع دستی مانند فرش بافی از زمان هخامنشیان، اعیاد مذهبی و مناسبت هایی مانند برگزاری مراسم تاسوعا و عاشورا، نام گذاری نوزادان در هنگام تولد با اسامی اصیل ایرانی.

صفحه ۱۲ (درس دوم):

فرهنگ جهانی چیست؟ فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می کند و در پهنه جهان گسترش می یابد، فرهنگ جهانی است.

چرا برخی از فرهنگ ها، جهانی نمی شوند؟ فرهنگ هایی که نگاه قومی و قبیله ای دارند و ارزش ها و عقایدشان، ناظر به قوم و منطقه خاصی است، جهانی نمی شوند. مانند: قوم مغول، قبایل سرخپوست و برخی از قبایل آفریقایی.

آیا می دانید صهیونیسم چه آرمان ها و ارزش هایی دارد؟

- گسترش حاکمیت یهودیان در سراسر فلسطین و خاورمیانه.
- نژادپرستی، برتری نژاد قوم یهود در جهان
- طلایه دار تهاجم فرهنگی در جهان
- استفاده از رسانه های جمعی و شبکه های اجتماعی برای رسیدن به اهداف
- برقراری سرکردگی نظامی و اقتصادی یهودیان در سراسر خاورمیانه

صفحه ۱۳ کتاب [درس دوم]:

در مورد فرهنگ سرمایه داری چه می دانید؟ نظامی اقتصادی است که در آن پایه های سیستم اقتصادی بر روی مالکیت خصوصی ابزارهای تولید اقتصادی است. فرهنگ سرمایه داری یک منطق دارد: مصرف تا حد انفجار. و به لحاظ جغرافیایی، اغلب مناطق کره زمین را در نوردیده است. کانون فرهنگ سرمایه داری عموماً در غرب جهان (آمریکا و اروپا) می باشد.

گفت و گو کنید: صفحه ۱۳ کتاب:

درباره نمونه های تاریخی فرهنگ هایی که عقاید و ارزش های آن ها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفت و گو کنید:

مانند: فرهنگ خوارج در زمان امام علی (ع) - فرهنگ اعراب جاهل در زمان پیامبر (ص)

(جامعه فاسقه زمان فارابی): هر چند اهل این مدینه، سعادت و خیر را می شناسند. اما عملشان با علمشان سازگار و هماهنگ نیست. آنها در کردار و رفتار همانند اهل جاهلی اند.

فرهنگ اموی و فرهنگ حاکمیت کلیسای قرون وسطا

صفحه ۱۴ کتاب: فرهنگ جهانی مطلوب چه ویژگی هایی دارد؟

پاسخ: فرهنگ جهانی باید ویژگی ها و ارزش های عام و جهان شمول داشته باشد. این ارزش ها، معمولاً در بین تمامی فرهنگ ها، مشترک و یکسان است. این فرهنگ می تواند بر این مبنا، یک نظام جهانی پایدار را تعریف کند.

به نظر شما، وجه اشتراک مطالب بالا چیست؟ در اشعار فوق، به ارزش ها و عقاید مشترک و جهان شمول اشاره شده است. ارزش های انسانی که تمامی ملت ها به آن معتقد و پایبندند.

آیا می توانید به برخی از ارزش های عام و جهان شمول اشاره کنید؟

آزادی و حریت، حقیقت و راستی، مسئولیت پذیری، روح تعهد، عقلانیت و خردمندی و عدالت و ...

صفحه ۱۷: گفت و گو کنید:

اگر فرهنگ جهانی ویژگی های جهان شمول گفته شده را داشته باشد، انسان هایی که در چنین فرهنگی پرورش می یابند چه ویژگی هایی خواهند داشت؟ چه انسان هایی و با چه ویژگی هایی می توانند چنین فرهنگی را پدید آورند؟

پاسخ سوال اول: ویژگی ها و ارزش های ناب انسانی. انسان هایی آزاده با روحیه ی تعهد و مسئولیت پذیری و حقیقت جو.

انسان هایی که در این فرهنگ جهانی بر اساس ویژگیهای مطلوب جهانی پرورش یافته باشند. عموماً، جهان ذهنی و فردی شان نیز متناسب با جهان فرهنگی با ارزش های مطلوب می باشد. نظام خانواده، نظام آموزش، رسانه های جمعی، می توانند در چنین فرهنگی، زمینه مناسب را برای پرورش انسان هایی دلسوز، متعهد، خردمند و دارای عقلانیت و آزاده فراهم بیاورند. [پاسخ سوال قسمت دوم]

مفاهیم اساسی

فرهنگ جهانی، عناصر فرهنگی، منطقه مرکزی، منطقه پیرامونی، فرهنگ صهیونیسم بین الملل، فرهنگ سرمایه داری، فرهنگ سلطه یا استکبار، فرهنگ حق، مدینه فاسقه، فرهنگ جهانی مطلوب، حقیقت، عقلانیت، عدالت و قسط، حریت، تعهد و مسئولیت

خلاصه کنید

- فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می کند و در پهنه جهان گسترش می یابد، فرهنگ جهانی است.

در طول تاریخ دو گونه فرهنگ وجود داشته اند که از مرزهای جغرافیایی خود عبور کرده و جهانی شدند. فرهنگ صهیونیسم بین الملل و فرهنگ سرمایه داری، دو نمونه از این گونه اند.

فرهنگی که تسلط یک قوم، و گروهی خاص را به دنبال دارد فرهنگ سلطه یا استکبار است.

فرهنگ جهانی مطلوب باید دارای ارزش های عام و جهان شمول باشد.

فرهنگ جهانی باید از دو سطح عقلانیت برخوردار باشد.

آنچه از این درس آموختیم

فرهنگ های مختلف، گستره جغرافیایی و تداوم تاریخی یکسانی ندارند. فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور کند و در پهنه جهان گسترش می یابد، فرهنگ جهانی است. در طول تاریخ ۲ گونه فرهنگ وجود داشته اند که به سوی جهانی شدن گام برداشته اند: ۱- فرهنگی که عقاید، ارزش های آن ناظر به قوم و منطقه خاصی می باشد. مانند: فرهنگ سرمایه داری و فرهنگ صهیونیسم بین الملل. ۲- فرهنگی است که عقاید، ارزش ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست. و از سعادت همه انسان ها حرف می زند. مانند: (فرهنگ حق)

فرهنگ جهانی مطلوب باید دارای ویژگی هایی باشد. این ویژگی ها جهان شمول می باشد مانند: حقیقت، معنویت، عدالت و قسط، حریت و آزادی، روح تعهد و مسئولیت. فرهنگ جهانی باید دارای ۲ سطح از عقلانیت باشد:

- ۱- ابتدا باید به پرسش های بنیادین بشر پاسخ دهد. (درباره انسان و جهان).
- ۲- فرهنگ جهانی باید بتواند بر اساس عقاید و ارزش های بنیادین و شرایط تاریخی مختلف بشر، علاوه بر پرسش های بنیادین، به پرسش ها و نیازهای متغیر انسان ها جواب دهد.

توضیحات تصاویر درس (۲) جامعه شناسی (۲) سال یازدهم

صفحه ۱۱: فرش پازیریک، بیش از ۲۴۰۰ سال قدمت دارد و قدیمی ترین فرش جهان است. یک قالی پشمی با رنگ های زنده که از دوره هخامنشیان باقی مانده است و در سال ۱۳۲۸ (۱۹۴۹) توسط سرگی رودنکو (باستان شناس روسی) در دره پازیریک شناسایی شد. هم اکنون در موزه آرمیتاژ سن پترزبورگ روسیه نگهداری می شود. عناصری از فرهنگ هخامنشی است.

صفحه ۱۳: شهرک سازی یهودیان در فلسطین: (موجودیت اسرائیل در راستای این هدف است)

از آرمان ها و ارزش های فرهنگ صهیونیست: بر اساس این تصویر، شهرک سازی در فلسطین جزء برنامه های بلند مدت اسرائیل است. تشکیل دولت اسرائیل بر سرزمین داود و سلیمان با تصرف تمام مناطق عربی، در مرحله اول، و هجرت یهودیان سراسر جهان به فلسطین و اسکان آنها در این شهرک ها در راستای هدف توسعه طلبی و نظم نوین جهانی است که صهیونیست در سر می پروراند و آن را جزء موجودیت خود، می داند.

تصاویر صفحه ۱۵ (بالا صفحه):

تصویر سمت راست: انسانی که به دنبال حقیقت است. فرهنگی مطلوب است که بتواند به پرسش های آدمی درباره حقیقت جهان، و نیاز های مادی و معنوی او پاسخ گوید.

تصویر سمت چپ: فرهنگ مطلوب جهانی باید بتواند، عدالت و قسط را در تمام جهان بین ملت ها اجرا کند و مانع از دو قطبی شدن جهان شود. این تصویر همچنین می تواند به، حریت و آزادی انسان برای رسیدن به خداوند و کمال واقعی در فرهنگ مطلوب جهانی، اشاره داشته باشد.

تصاویر صفحه ۱۵: پایین صفحه:

تصویر سمت راست: در فرهنگ هایی که رویکرد جبرگرا یا دترمینیسم دارند، هر رویدادی از قبل پیش بینی شده است. و طبق آنچه در تصویر مشاهده می کنید، انسان ها در کنش های خود، نقش ندارند. مفاهیم این فرهنگ با اراده و آزادی انسان ها، مغایرت دارد.

تصویر سمت چپ: تصور ساعت گونه از جهان و هستی است که لاپلاس پیشنهاد کرد. بر اساس این نوع جبرگرایی علمی، رویداد های آینده از طریق ترکیب با رویداد های گذشته و حال با قوانین هستی و جهان بایسته می شوند. یک وجودی که از تمامی حقایق گذشته و حال و تمام قوانین طبیعی که هستی را هدایت می سازد با خبر است.

تصویر صفحه ۱۶: تصویری که در زیر آن نوشته شده است: تلاش در جهت سازندگی و پیشبرد و اعتلای فرهنگ:

سمت راست: در فرهنگ مطلوب جهانی باید روح مسئولیت را در انسان ها ایجاد کرد. [گروهی از جوانان که بصورت داوطلبانه و در قالب نیروهای غیر انتفاعی، برای سازندگی کشور تلاش می کنند]

تصویر سمت چپ: جوانانی که داوطلبانه، با روح تعهد و آزادی، به جبهه های جنگ رفتند و شهید شدند.

تصویر صفحه ۱۶: محمد بهمن بیگی (پدر آموزش ایلات و عشایر)، تربیت شده در یک فرهنگ مطلوب جهانی و با روحیه ی مسئولیت پذیری و تعهد بودند. ایشان بنیان گذار آموزش و پرورش عشایری در ایران هستند. فردی که در سال ۱۲۸۹ در ایل قشقایی متولد شد. و در فقر رشد یافت. ایشان می گویند: ((کلید مشکلات ما در لا به لای القبا خفته است)).